Mammutti ja kumppanit

Veiksel-jääkauden aikaan Pohjois-Eurooppaa peitti paksu jääkerros. Sen eteläpuolella oli suuria aroja. Näitä aroja oli kaikilla mantereilla maapallon pohjoispuolella. Aroilla kasvoi tundran kasvillisuutta, koska ilmasto oli kuiva ja kylmä. Siellä kasvoi kukkia, heiniä, varpuja, sammalta ja jäkälää sekä pieniä puita ja pensaita. Aroilla eli sekä pieniä että suuria kasvinsyöjiä. Lisäksi siellä tapasi niitä saalistavia petoja.

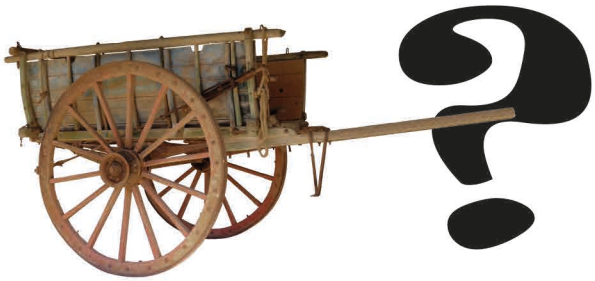

Kesyn vastakohta. Kesytön = ?

+

Eläin, jolla ratsastetaan tai joka vetää rekeä tai kärryjä.

v i l l i + h e v o n e n

VILLIHEVONEN

Arojen asukit

Ratkaise seuraavat arvoitukset ja selvitä ketä aroilla oleskeli.

Lampaiden karvaa kutsutaan tällä nimellä. Siitä tehdään muun muassa sukkia ja paitoja.

Harmaa eläin, joka elää Afrikassa ja tunnetaan parhaiten sen kuonosta kasvavasta terävästä ulokkeesta.

v i l l a + s a r v i k u o n o

VILLASARVIKUONO

Luonnon tekemä onkalo kalliossa tai maassa. Muumit piiloutuivat sellaiseen pyrstötähdeltä.

Eläin, jota kutsutaan myös nimillä otso ja mesikämmen.

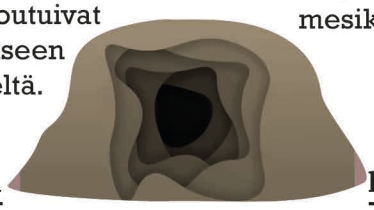

l u o l a + k a r h u

LUOLAKARHU

Mihin eläimet katosivat?

Villamammutti ei kävele sinua vastaan metsäretkellä, koska villamammutit ovat kuolleet sukupuuttoon. Ilmasto muuttui 11 000 vuotta sitten. Silloin pohjoinen pallonpuolisko lämpeni, ja suurten arojen tilalla tuli metsiä. Arokasveja syöville kasvinsyöjille oli vähemmän ravintoa. Samaan aikaan lämmin ilmasto houkutteli enemmän ihmisiä pohjoiseen. Ihmiset metsästivät arojen suuria eläimiä. Siksi villamammutit ja muut suuret aroeläimet katosivat.

Miltä nykyään elävältä eläimeltä mammutti näyttää?

NORSU

Milloin viimeiset mammutit kuolivat?

ALLE 4000 V SITTEN

Metsät

Suomessa on paljon erilaisia metsiä. Metsissä elää kasveja, kasveja syöviä kasvinsyöjä ja kasvinsyöjiä saalistavia petoja. Tässä huoneessa näet, millaista elämää on luonnonmetsässä.

Tiesitkö, että:

- Suomesta 3/4 on metsää.
- Suomalaiset metsät ovat noin 20 000 lajin koti.
- Mänty on Suomen yleisin puulaji.

Laita majavan muuton vaiheet järjestykseen numeroin 1-5

1

Ah! Sopiva puro tai lampi. Asetun asumaan tähän.

2

Ensi töikseni rakennan puista padon, jotta veden pinta nousee.

3

Korkealle kohonneessa vedessä pääsen liikkumaan helposti lehtipuiden luo.

4

Puista rakennan pesän, jonka oviaukot ovat veden alla. Se on kätevää, sillä en pidä kutsumattomista vieraista.

5

Sitten elelen pesässä onnellisena poikasteni kanssa. Sen pituinen se.

Suurpedot

Suurpeto on peto, jota ei uhkaa mikään muu eläin kuin ihminen. Suomessa elää neljä suurpetoa: karhu, susi, ilves ja ahma.

Piirrä viereen joku suurpeto sellaisessa puuhassa, joka alkaa samalla kirjaimella kuin se. Valitse ensin jokin suurpeto. Keksi sitten samalla alkukirjaimella alkava verbi.

Vesielämää

Vedessä elää paljon erilaisia kasveja ja eläimiä. Rannoilla puolestaan elää paljon sellaisia eläimiä, jotka saavat ruokansa vedestä, ja kasveja, jotka pitävät kosteista ympäristöistä.

Järvi on vesiallas, joka on merestä irrallan, mutta isompi kuin lampi. Vesi ei virtaa järvessä.

Yhdistä laji oikeaan vesikasvivyöhykkeeseen:

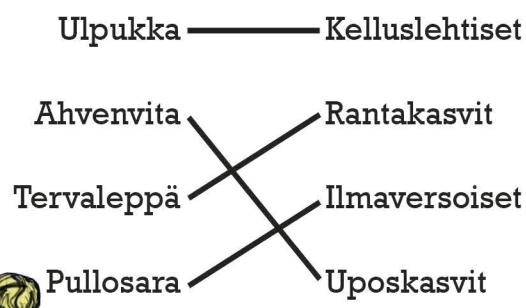

Millä kalat hengittävät vedessä?

KIDUKSET

Millä kala potkii vauhtia matkaansa?

PYRSTÖ

Veden lähellä elää paljon lintuja. Niiden jalat ovat erilaisia, koska linnut elävät eri tavoilla.

Mitkä jaloista sopivat mielestäsi parhaiten

A) kahlaamiseen
B) uimiseen
C) kalojen nappaamiseen?

B

A

C

Piirrä laatikkoon oikein pullea saimaannorppa, jonka rasvakerros pitää sen lämpimänä viileässä vedessä. Huoneen keskellä on malli, joka pysyy tavallisesti hyvin paikoillaan.

Muuttaminen

Luonto muuttuu koko ajan. Sama paikka voi olla hyvin erilainen elinympäristö eri aikoina. Siksi kasveilla ja eläimillä on monenlaisia tapoja selvitä muutoksista.

Eläimillä on yksi vaihtoehto, jota juuristaan maassa kiinni olevilla kasveilla ei ole. Eläimet voivat vaihtaa paikkaa. Tätä kutsutaan migraatioksi. Migraatio voi olla muuttamista tai vaeltamista. Muuttaminen tapahtuu aina samaan aikaan, ja suuntana on sama paikka. Vaeltajat sen sijaan liikkuvat yleensä ravinnon perässä.

Täydennettävä tietoisku

Muuttolinnut

Suomessa pesivistä linnuista kolme neljästä muuttaa ___***talveksi***___ *lämpimämpiin oloihin. Niitä kutsutaan* ___***muuttolinnuiksi***___. *Linnut suunnistavat pitkillä muuttomatkoilla eksymättä. Se onnistuu, koska linnuilla on magneettiaisti. Magneettiaisti on samalainen aisti kuin ihmisten viisi aistia: maku-, haju-,* ___***kuulo***___*-, tunto- ja näköaisti. Magneettiaistin avulla linnut tietävät aina, missä pohjoinen on. Magneettiaisti toimii kuin* ___***kompassi***___. *Lisäksi lintujen* ___***näköaisti***___ *on todella tarkka ja auttaa matkanteossa.*

Sijoita nämä sanat tekstiin.

kuulo

muuttolinnuiksi

kompassi

talveksi

näköaisti

Miksi valkoposkihanhet lentävät etelään syksyksi?

Koska sinne on liian pitkä matka kävellä.

Mitä muita talvehtimistapoja tiedät muuton lisäksi?

_____

_____

_____

Ihmiset ja luonto

Kaikista maailman lajeista ihminen muuttaa eniten ympäristöä, jossa elää. Jotkut muista lajeista hyötyvät ihmisten toimista tai sopeutuvat niihin. Toiset lajit ovat nykyään uhanalaisia tai kuolleet sukupuuttoon.

Totta vai tarua ilmastonmuutoksesta

Ilmastonmuutoksen takia talvet ovat lämpimämpiä. Se vaikuttaa luontoon monella tavalla. Mitkä seuraavista väittämistä ovat totta ja mitkä tarua?

	TOTTA	TARUA
Jotkut muuttolinnut jäävät talveksi Suomeen.	x	
Jänisten ja kärppien valkoinen suojaväri toimii hyvin myös ilman lunta.		x
Jos sade tulee vetenä, eläinten talvipesät voivat kastua.	x	
Suomeen on levinnyt uusia lajeja, jotka viihtyvät lämpimämmässä.	x	

Monimuotoisen luonnon ystäväksi

Monimuotoisuus tarkoittaa sitä, että luonnossa on monenlaisia elinympäristöjä ja paljon erilaisia lajeja. Jos esimerkiksi metsässä kasvaa monenlaisia ja eri ikäisiä puita, niin kovakaan myrsky ei kaada kaikkia. Tai jos metsässä elää monia erilaisia lintuja, niin yhden lintulajin sairaudet eivät tartu kaikkiin. Osa linnuista säilyy terveinä. Siksi on tärkeää säilyttää ja suojella luonnon monimuotoisuutta.

Luonto kaupungissa

Kaupungit ovat ihmisten ihmisille rakentamia elinympäristöjä. Monet kasvit ja eläimet ovat kuitenkin oppineet elämään kaupungeissa.

Huoneen keskellä on vitriini, johon ja jonka ympärille on kerätty kaupungissa viihtyviä lajeja. Mitä seuraavista eläimistä löydät sieltä? Ympyröi.

(Kettu) Majava

Ilves (Liito-orava)

(Siili) Mäyrä

Mikä ihmisen uhkaama laji?

Järjestä alla olevat kirjaimet sanoiksi ja selvitä, mitkä lajit ovat harvinaistuneet tai jopa uhanalaistuneet. Apua saat näyttelystä.

H Ö M Ö T I A I N E N (INEÖÖMTIA)

H E L M I P Ö L L Ö (IEMLLÖLP)

K U U K K E L I (LUKUKE)

Rastita, miten autat luontoa tai aiot auttaa tästä eteenpäin:

___ Lajittelen ja kierrätän roskat.

___ Ostan vain asioita, joita tarvitsen.

___ Käytän isoveljen tai -siskon vanhoja vaatteita tai annan omat vaatteet jollekin toiselle, kun ne jäävät pieniksi.

___ Kävelen tai pyöräilen lyhyet matkat.

___ Matkustan junalla tai linja-autolla.

___ Lainaan kirjat kirjastosta.

___ Vien metsään linnunpönttöjä.